

Чернівецький національний університет імені Юрія Федьковича

Економічний факультет

Кафедра бізнесу та управління персоналом

СИЛАБУС

навчальної дисципліни

«Антикризове управління та економічна безпека підприємницької

діяльності»

вибіркова

Освітньо-наукова програма:	Підприємництво, торгівля та біржова діяльність
Спеціальність:	076 Підприємництво та торгівля
Галузь знань:	07 Управління та адміністрування
Рівень вищої освіти:	третій (освітньо-науковий)
Факультет:	економічний
Мова навчання:	українська
Розробники:	Зибарева Оксана Василівна, професор кафедри бізнесу та управління персоналом, д.е.н., професор Гуменюк Мар'яна Мирославівна, доцент кафедри бізнесу та управління персоналом, к.е.н, доцент
Профайл викладача:	https://econom.chnu.edu.ua/kafedry-ekonomichnogo-fakultetu/pid-torg-birj/pid-kolektyv-kafedry/zybareva-oksana-vasylivna
Контактний тел.:	+38 0372 509-464
E-mail:	o.zybareva@chnu.edu.ua m.humeniuk@chnu.edu.ua
Сторінка курсу в Moodle:	https://moodle.chnu.edu.ua/course/view.php?id=7679
Консультації:	консультації – згідно з графіком

1. Анотація навчальної дисципліни

Об'єктивний характер виникнення кризових явищ в діяльності підприємств робить актуальними розробку дій підприємств задля подолання кризових процесів в усіх сферах його функціонування. Це обумовлює формування особливої складової сучасного менеджменту підприємств, яка дістала назву «антикризове управління». Глибоке вивчення основ організації антикризового управління в умовах нестабільного середовища функціонування підприємства є ключем до розуміння та використання на практиці тактичних та стратегічних підходів відновлення та збереження економічної та фінансової стійкості підприємства в умовах викликів, забезпечення економічної безпеки підприємницької діяльності.

Тому, навчальна дисципліна «Антикризове управління та економічна безпека підприємницької діяльності», яка спрямована на формування у здобувачів теоретичних знань з питань управління підприємством в кризових, передкризових і посткризових ситуаціях, оволодіння методами діагностики кризового стану підприємства, а також практичних навичок діагностування та оцінки глибини кризи, розробки заходів щодо її нейтралізації, є важливим складником формування фахового рівня сучасного фахівця у сфері підприємництва всіх видів економічної діяльності. Дисципліна орієнтує на пошук причин виникнення кризи на підприємстві та визначення доцільності використання технологій антикризового управління в умовах нестабільного середовища.

2. Мета навчальної дисципліни:

Метою вивчення дисципліни є формування у аспірантів теоретичної бази для розуміння системи антикризового управління підприємством, а також розвиток навичок критичного мислення щодо виявлення і аналізу симптомів потенційної кризи, освоєння методичних підходів до розробки правил ефективної поведінки підприємства за умов кризового стану, вибору і реалізації антикризових стратегій, розробки своєчасних стратегічних та тактичних заходів, спрямованих на мінімізацію загрози для підприємства, зокрема і через процедури відновлення антикризового потенціалу.

Зміст дисципліни «Антикризове управління та економічна безпека підприємницької діяльності» побудований на основі синтезу наукових надбань світової економічної думки з узагальненнями новітньої господарської практики різних країн, а також процесів, що характеризують становлення системи антикризового управління на підприємствах України.

3. Пререквізити

Дисципліна «Антикризове управління та економічна безпека підприємницької діяльності» є вибірковою дисципліною циклу дисциплін загальної підготовки та викладається здобувачам 1 року навчання в 2 семестрі загальним обсягом 90 годин (3 кредити).

Вивчення даної навчальної дисципліни здобувачі розпочинають, прослухавши такі навчальні дисципліни, як: «Проектний менеджмент», «Економічна діагностика та аналіз підприємницької діяльності», «Актуальні проблеми розвитку підприємництва». Разом з цією дисципліною доцільно вивчати дисципліни вибіркового компоненту ОПП циклу професійної підготовки – «Проектування підприємницької діяльності», «Конкурентоспроможність та ринкова поведінка підприємницьких структур», «Сталий розвиток підприємництва та соціальна відповідальність бізнесу».

Постреквізити. Отримані знання з дисципліни «Антикризове управління та економічна безпека підприємницької діяльності» можуть бути використані у процесі написання дисертаційної роботи, що сприяє набуттю передбачених ОНП компетентностей та результатів навчання.

4. Результати навчання

Загальні та фахові компетентності

ЗК03. Здатність працювати автономно.

ЗК05. Здатність розробляти проекти та управляти ними.

СК02. Здатність продукувати, обґрунтовувати нові ідеї, гіпотези і моделі та приймати науково обґрунтовані рішення у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності

СК04. Здатність усно та/або письмово презентувати, обговорювати, апробувати результати досліджень, розробок, проектів українською та іноземною мовами. СК05. Здатність до критичного переосмислення і розвитку сучасних теорій, методологій, об'єктів досліджень й практик, із застосуванням системного підходу до врахування неекономічних аспектів з різних галузей знань, у підприємницькій, торговельній та біржовій діяльності.

Компетентності визначені освітньою програмою

СКО9*. Здатність розвивати інноваційні соціальні навички, ефективно поєднувати наукові здобутки та педагогічну майстерність, використовувати сучасні технології і методи навчання у викладанні економічних дисциплін.

СКО10*. Здатність до професійної комунікації, ведення дискусії, переконливого та аргументованого відстоювання власної думки з повагою до індивідуального та культурного різноманіття й системи цінностей в умовах міжособистісної та міжкультурної взаємодії.

Програмні результати навчання:

РН01. Мати передові концептуальні, методологічні знання у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності та/або на межі предметних галузей, а також дослідницькі навички, які є достатніми для проведення наукових, прикладних досліджень на рівні актуальних світових досягнень, отримання нових знань та/або здійснення інноваційної професійної діяльності.

РН04. Розробляти та досліджувати концептуальні, математичні, комп'ютерні моделі процесів і систем, ефективно використовувати їх для отримання нових знань та/або створення інноваційних продуктів у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, а також у дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН05. Застосовувати сучасні методи та інструменти наукових досліджень та інноваційної діяльності для отримання нових знань та/або розв'язання комплексних проблем у сфері підприємництва, торгівлі та біржової діяльності, а також у дотичних міждисциплінарних напрямках.

РН07. Аналізувати та оцінювати стан, тенденції розвитку підприємництва, торгівлі, біржової діяльності, застосовувати сучасні методології, методи та інструменти для вирішення актуальних проблем у професійній практиці. РН08. Формулювати та перевіряти гіпотези, використовувати для обґрунтування висновків належні докази, зокрема, актуальні літературні та інформаційні джерела, результати теоретичного аналізу, моделювання, експериментальних досліджень.

РН09. Планувати і виконувати теоретичні та/або емпіричні дослідження з використанням сучасних методів й інструментів, здійснювати критичний аналіз результатів власних або сторонніх досліджень у контексті усього комплексу сучасних знань щодо проблем у сфері підприємництва, торгівлі, біржової діяльності та дотичних міждисциплінарних напрямків, з дотриманням норм академічної і професійної етики.

РН10. Ініціювати, розробляти, реалізовувати наукові та/або інноваційні проекти, які дають можливість переосмислити наявні та/або отримати нові цілісні знання, розв'язувати проблеми підприємництва, торгівлі та біржової діяльності з урахуванням етичних, соціальних, економічних, екологічних і правових аспектів.

РН11. Вільно презентувати, обговорювати державною та іноземними мовами результати досліджень, наукові та/або прикладні проблеми підприємництва, торгівлі, біржової діяльності, оприлюднювати їх у наукових публікаціях провідних міжнародних видань або впроваджувати у практичну діяльність.

РН13*. Ініціювати, адаптувати і вдосконалювати бізнес-процеси у сфері підприємництва, торгівлі, біржової діяльності на основі врахування сучасних теоретичних концепцій, досвіду економічно розвинених країн, потреб сталого розвитку та євроінтеграційних процесів

5. Опис навчальної дисципліни

5.1. Загальна інформація

Форма навчання	Рік підготовки	Семестр	Кількість		Кількість годин						Вид підсумкового контролю
			кредитів	годин	лекції	практичні	семінарські	лабораторні	самостійна робота	індивідуальні завдання	
Денна	1	2	3	90	10	-	20	-	60	-	залік

5.2. Дидактична карта навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин					
	Денна форма					
	усього	у тому числі				
лекц		прак	лаб.	інд.	с.р.	
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 1. Антикризове управління підприємством					
Тема 1. Місце, роль та особливості кризових явищ у реально існуючих системах	9	1	2	-	-	6
Тема 2. Локальні кризи на підприємстві.	9	1	2	-	-	6
Тема 3. Діагностика кризового стану та загрози банкрутства підприємства	9	1	2	-	-	6
Тема 4. Процедура банкрутства як форма ліквідації системної кризи підприємства	9	1	2	-	-	6
Тема 5. Інструменти антикризового управління підприємством	9	1	2	-	-	6
Разом за ЗМ1	45	5	10	-	-	30
Теми лекційних занять	Змістовий модуль 2. Економічна безпека бізнесу					
Тема 6. Економічна безпека бізнесу: сутність та передумови формування.	9	1	2	-	-	6
Тема 7. Ринкова та зовнішньоекономічна безпека бізнесу.	9	1	2	-	-	6
Тема 8. Інтелектуальна та кадрова складові економічної безпеки бізнесу.	9	1	2	-	-	6
Тема 9. Фінансова, інформаційна, екологічна, політико-правова та силова складові безпеки підприємства.	9	1	2	-	-	6
Тема 10. Діагностика рівня та система управління економічною безпекою підприємства	9	1	2	-	-	6
Разом за ЗМ 2	45	5	10	-	-	30
Усього годин	90	10	20	-	-	60

5.3. Завдання для самостійної роботи

Самостійна робота здобувачів з дисципліни «Антикризове управління та економічна безпека підприємницької діяльності» спрямована на узагальнення, засвоєння і закріплення знань та включає такі види робіт як опрацювання лекційного матеріалу, рекомендованої літератури, підготовку до практичних занять, розгляд питань, які виносились на самостійне вивчення, вирішення практичних ситуацій, підготовку та презентацію індивідуальних навчально-дослідних завдань до відповідних тем дисципліни, підготовку тез доповідей на науково-практичні конференції та інших матеріалів наукового характеру.

Назва теми	Год.
	Денна ф.н.
Тема 1. Місце, роль та особливості кризових явищ у реально існуючих системах 1.1. Зовнішні та внутрішні загрози і наслідки кризових явищ.	6

<p>1.2. Кризовий стан середовища та його вплив на діяльність підприємства.</p> <p>1.3. Основні причини виникнення кризових явищ на етапах життєвого циклу підприємства.</p> <p>1.4. Необхідність та можливість прогнозування тривалості та періодичності циклів згідно з концепціями М. Кондрат'єва, С. Кузнеца, К. Джаглера, Д. Кітчина тощо</p>	
<p>Тема 2. Локальні кризи на підприємстві.</p> <p>2.1. Можливості та обмеження впливу підприємства на перетворення кризи збуту у системну кризу всього підприємства.</p> <p>2.2. Проведення продуктової реструктуризації та розробка відповідних стратегій стабілізації.</p> <p>2.3. Методи аналізу ресурсного потенціалу підприємства.</p> <p>2.4. Можливості та обмеження діяльності у «зонах стратегічних ресурсів» підприємства</p> <p>2.5. Зв'язок виробничо-технологічної кризи з іншими локальними кризами при формуванні системної кризи.</p>	6
<p>Тема 3. Діагностика кризового стану та загрози банкрутства підприємства</p> <p>3.1. Механізм появи феномену неплатоспроможності; «вузькі місця» у фінансовій системі підприємства, загальні та типові причини неплатоспроможності різних підприємств.</p> <p>3.2. Розбалансування організаційного, функціонального та виробничого потенціалів, підприємства, як причина загрози банкрутства.</p> <p>3.3. Оцінка збалансованості грошових потоків по періодах.</p> <p>3.4. Оцінка загрози банкрутства з використанням показників системи Бівера.</p>	6
<p>Тема 4. Процедура банкрутства як форма ліквідації системної кризи підприємства</p> <p>4.1. Санація боржника до відкриття провадження справи про банкрутство.</p> <p>4.2. Процедура розпорядження майном підприємства.</p> <p>4.3. Особливості укладання мирової угоди.</p> <p>4.4. Черговість задоволення вимог кредиторів.</p>	6
<p>Тема 5. Інструменти антикризового управління підприємством</p> <p>5.1. Антикризові компоненти підсистеми маркетингу та збуту, стосовно забезпечення керованості (запобігання) кризи.</p> <p>5.2. Сутність та характеристика процесу виробничо-технологічної реструктуризації.</p> <p>5.3. Сутність, основні принципи та технологія впровадження організаційно-управлінської реструктуризації.</p> <p>5.4. Плани санації та реструктуризації, як антикризові плани.</p>	6
<p>Тема 6. Економічна безпека бізнесу: сутність та передумови формування.</p> <p>6.1. Нормативно-правове забезпечення економічної безпеки бізнесу.</p> <p>6.2. Технологія моделювання стану економічної безпеки підприємства</p> <p>6.3. Світовий досвід забезпечення економічної безпеки підприємства</p> <p>6.4. Методичний підхід до оцінювання економічної безпеки регіону та галузі</p>	6
<p>Тема 7. Ринкова та зовнішньоекономічна безпека бізнесу.</p> <p>7.1. Аналіз наукових підходів до визначення поняття економічної безпеки зовнішньоекономічної діяльності підприємства</p> <p>7.2. Методичне забезпечення ідентифікації та оцінювання загроз зовнішньоекономічної безпеки бізнесу.</p> <p>7.3. Впливу стратегічних пріоритетів на забезпечення зовнішньоекономічної безпеки підприємств.</p> <p>7.4. Сутність концепції життєвого циклу продукції.</p>	6
<p>Тема 8. Інтелектуальна та кадрова складові економічної безпеки бізнесу.</p> <p>8.1. Рівень інтелектуальної безпеки як передумова забезпечення високого рівня економічної безпеки підприємства.</p> <p>8.2. Нормативна база, що регулює питання захисту інтелектуальної власності.</p> <p>8.3. Зміст і структура Довідника кваліфікаційних характеристик професій працівників.</p> <p>8.4. Фактори впливу на інтелектуальну та кадрову складові економічної безпеки бізнесу</p>	6
<p>Тема 9. Фінансова, інформаційна, екологічна, політико-правова та силова складові безпеки підприємства.</p> <p>9.1. Передумови забезпечення фінансової безпеки суб'єктів підприємництва.</p> <p>9.2. Принципи управління фінансовою безпекою підприємства.</p> <p>9.3. Екологізація виробництва як передумова економічної безпеки підприємства.</p> <p>9.4. Особливості врахування ризиків, загроз, небезпек при проектуванні системи безпеки підприємства.</p>	6
<p>Тема 10. Діагностика рівня та система управління економічною безпекою підприємства</p> <p>10.1. Інформаційно-аналітичне забезпечення системи управління економічною безпекою</p>	6

підприємства. 10.2. Тактичне і стратегічне планування економічної безпеки підприємства. 10.3. Стратегічне та інноваційне забезпечення системи управління економічною безпекою підприємства 10.4. Фактори загроз економічної безпеки в системі корпоративного управління підприємства	
Разом	60

6. Освітні технології, методи навчання і викладання навчальної дисципліни

Викладання дисципліни передбачає поєднання основних традиційних та інтерактивних методів аудиторного навчання з елементами електронного навчання та консультування, що передбачає використання сучасних інформаційних технологій, платформ та забезпечує засвоєння програмних результатів навчання

Методи навчання

МН1 – словесні методи (лекція, дискусія, бесіда, консультація тощо)

МН2 – практичні методи

МН3 – бізнес-кейси (індивідуальні або командні)

МН4 – наочні методи (презентації результатів виконаних завдань, ілюстрації, відеоматеріали, тощо)

МН5 – робота з інформаційними ресурсами: з навчально-методичною, науковою, нормативною літературою та інтернет-ресурсами

МН6 – комп'ютерні засоби навчання (онлайн курси – ресурси, web-конференції, вебінари тощо)

МН7 – самостійна робота над індивідуальним завданням або за програмою навчальної дисципліни

МН8 – підготовка тез/доповіді на конференцію.

МН9 – тренінги, коучі, майстер-класи від запрошених стейкхолдерів.

МН10 – реферативні та пошукові дослідження.

В процесі вивчення дисципліни «Антикризове управління та економічна безпека підприємницької діяльності» обумовлене визнання результатів неформальної освіти. Згідно «Положення про взаємодію формальної та неформальної освіти, визнання результатів навчання (здобутих шляхом неформальної та/або інформальної освіти, в системі формальної освіти)» у Чернівецькому національному університеті імені Юрія Федьковича «загальний обсяг освітніх компонент ОП, що зараховуються здобувачу освіти за підсумками визнання результатів неформального та/або інформального навчання, не може перевищувати 25% відповідної ОП. Здобувач не може бути звільненим від атестації за підсумками визнання результатів неформального та/або інформального навчання».

Перелік актуальних онлайн курсів, як результату неформальної освіти, доводиться до відома здобувачів викладачем дисципліни на першому занятті та розміщується в системі Moodle.

7. Контроль та оцінювання результатів навчальних досягнень здобувачів з навчальної дисципліни

Контрольні заходи включають поточний та підсумковий контроль знань здобувача. Поточний контроль здійснюється під час проведення практичних та інших видів занять, самостійної роботи і має на меті перевірку рівня підготовленості здобувача до виконання конкретної роботи. Підсумковий контроль проводиться з метою оцінки результатів навчання на завершальному етапі.

Загальна кількість балів, яку здобувач може отримати у процесі вивчення дисципліни протягом семестру, становить 100 балів, з яких 60 балів здобувач набирає при поточних видах контролю і 40 балів – у процесі підсумкового виду контролю (заліку).

Кількість балів за кожний навчальний елемент виводиться із суми поточних видів контролю. Кількість балів за змістовний модуль дорівнює сумі балів, отриманих за навчальні елементи даного модуля. Максимальна кількість балів складає: за 1 змістовий модуль – 30; за 2 змістовий модуль – 30 балів.

Підсумкова оцінка за навчальну дисципліну, з якої складається залік, виводиться із суми балів поточного контролю за модулями (до 60 балів) та модуля-контролю (заліку) – до 40 балів. Якщо здобувач за власною ініціативою, бажанням, крім обов'язкових видів контролю (60 балів), виконує додаткові види робіт (реферати, ІНДЗ, тези доповіді, статей, виконання кейсу тощо) при цьому набравши додатково не менше 30 балів, може отримати оцінку за залік автоматично.

Засоби оцінювання та демонстрування результатів навчання:

МО1 – контрольні роботи (тематичні, модульні).

МО2 – тести, опитування, самостійні роботи за індивідуальними завданнями

МО3 – захист бізнес-кейсів, результатів досліджень

МО4 – аналітичні звіти, реферати, тези доповідей, статті

МО5 – презентації результатів виконання завдань

МО8 – підсумковий контроль – залік

МО11 – інші види індивідуальних та групових завдань

Критерії оцінювання результатів навчання з навчальної дисципліни

Політика щодо дедлайнів та перескладання: Роботи, які здаються із порушенням термінів без поважних причин, оцінюються на нижчу оцінку. Перескладання модулів відбувається із дозволу викладача за наявності поважних причин (наприклад, лікарняний).

Політика щодо академічної доброчесності: Всі види завдань здобувачі виконують самостійно. Усі письмові роботи (реферати, есе, тези доповідей, статті тощо) перевіряються на наявність плагіату і повинні мати коректні текстові посилання на використані джерела. Списування під час контрольних робіт та заліку заборонені (в т.ч. із використанням мобільних девайсів).

Політика щодо відвідування: Відвідування занять є обов'язковим. Форми навчання затверджуються графіком освітнього процесу університету. За об'єктивних причин (наприклад, хвороба, участь у програмах міжнародної мобільності, переведення на індивідуальний графік) навчання може відбуватись в он-лайн або змішаній формі за погодженням із керівником курсу.

Поточний контроль здійснюється у формі усних відповідей, доповідей та рефератів, розв'язуванні практичних ситуацій а також написанні самостійних та контрольних робіт.

Підсумковий контроль знань здійснюється у формі заліку. Завданням заліку є перевірка рівня засвоєння здобувачем програмного матеріалу в цілому, логіки та взаємозв'язків між окремими темами, здатності творчого використання накопичених знань, уміння сформулювати своє ставлення до певної проблеми навчальної дисципліни.

Критерієм успішного проходження здобувачем підсумкового оцінювання може бути досягнення ним мінімальних порогових рівнів оцінок за кожним запланованим результатом навчання навчальної дисципліни. Мінімальний поріг рівень оцінки визначається за допомогою якісних критеріїв і трансформується в мінімальну позитивну оцінку використовуваної числової (рейтингової) шкали.

Шкала оцінювання: національна та ЄКТС

Оцінка за національною шкалою	Оцінка за шкалою ECTS	
	Оцінка(бали)	Пояснення за розширеною шкалою
Відмінно	A(90-100)	відмінно
Добре	B(80-89)	дуже добре
	C(70-79)	добре
Задовільно	D (60-69)	задовільно
	E(50-59)	достатньо
Незадовільно	FX(35-49)	(незадовільно) з можливістю повторного складання
	F(1-34)	(незадовільно) з обов'язковим повторним курсом

Здобувач, який не отримав позитивні оцінки за підсумками роботи над кожним модулем, вважається не атестованим та не допускається до складання заліку. Допущеним до складання заліку здобувач може бути лише у разі відпрацювання всього матеріалу, передбаченого навчальним планом у повному обсязі, або тієї частини навчального матеріалу, за який отримано незадовільну оцінку, або за яким він не атестований.

Розподіл балів, які отримують здобувачі Вид підсумкового контролю: залік

Поточне оцінювання (аудиторна та самостійна робота)												Кількість балів (залік)	Сумарна к-ть балів
Денна форма навчання													
Змістовий модуль № 1					Змістовий модуль № 2							40	100
T1	T2	T3	T4	МКР	T5	T6	T7	T8	T9	T10	МКР		
5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5	5		

T1, T2 ... T10 – теми змістових модулів; МКР – модульна контрольна робота

8. Рекомендована література

8.1. Основна

1. Василенко В. О. Антикризове управління підприємством: навч. посібник. К.: ЦУЛ. 2013. 504 с.
2. Борзенко В. І. Антикризове управління: навчальний посібник. Х. : Видавництво Іванченка.І С., 2016. 232 . с
3. Іванюта С. М. Антикризове управління: навч. посіб. Київ: Центр учбової літератури, 2007. 288 с.
4. **Зибарева О.В.**, Лучик О.І., Раца О.Б. Антикризове управління підприємством: курс лекцій в схемах і таблицях. Чернівці, 2019. 178 с. URL: https://drive.google.com/file/d/1dVymHyVffPvd-7eEoSjOm_MZo_0jK-hZ/view?usp=sharing
5. Коваленко В. В., Суганяка М. В., Фучеджи В. І. Антикризове управління в системі суб'єктів економічної діяльності: методи та інструменти оцінювання. Одеса: ОДЕУ, 2013. 381 с.
6. Кульчій І. О. Антикризове управління: навч. посіб. Полтава: ПолтНТУ, 2016. 120 с.
7. Ларіонова І.К. Антикризове управління. К. Наука, 2016. 362 с.
8. Лігоненко Л. О. Антикризове управління підприємством: підручник. Київ: КНТЕУ, 2005. 824 с.
9. Монастирський Г. Л., Попович Т.М. Антикризове управління : навч. посіб. Тернопіль : Крок, 2015. 180 с.

10. Небава М. І., Міронова Ю.В. Економічна безпека підприємства : навч. посіб. Вінниця : ВНТУ, 2017. 73 с.
11. Портна О.В., Єршова Н.Ю., Юр'єва І.А. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. Львів: Видавництво «Магнолія 2006», 2013. 283 с.
12. Портна О.В., Єршова Н.Ю., Юр'єва І.А. Антикризове управління підприємством: навч. посібник. Львів: Видавництво «Магнолія 2006», 2013. 283 с.
13. Смерічевський С.Ф., Кривов'язюк І.В. Антикризове управління підприємством : навчальний посібник. 3-тє видання, доповн. і переробл. Київ : Видавничий дім “Кондор”, 2020. 396 с.
14. Тюріна Н. М., Карвацка Н. С., Грабовська І. В. Антикризове управління: навч. посібник. К.: ЦУЛ. 2012. 448 с.
15. Шелегеда Б. Г., Шарнопольська О. М., Румянцев М. В. Антикризове управління: навчальний посібник. ТОВ «ВРА «Епіцентр», 2013. 252 с.
16. Шершньова З.Є., Багацький В.М., Гетманцева Н.Д. Антикризове управління підприємством : навч. посіб. за заг. ред. З.Є. Шершньової. К.: КНЕУ, 2007. 680 с.
17. Штангрет А. М., Копилюк О. І. Антикризове управління підприємством: навч. посіб. Львів: Українська академія друкарства, 2008. 236 с.

8.2. Додаткова

18. Біловол Р.І. Діагностика кризи як основа забезпечення розвитку підприємства. *Економіка і суспільство*. 2019. №20. С. 123-127.
19. Болотнов Д. Особливості антикризового управління вітчизняними підприємствами. *Innovation and Sustainability*, 2022. № 2. С. 171–176.
20. Господарський кодекс України від 16. 01. 2003 р. № 436-IV. Відомості Верховної Ради України. 2003. № №18 -22. Ст. 144. Дата оновлення: 06.01.2018. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/436-15/card6>.
21. Зайченко К. С., Діма Н. І. Економічна безпека підприємства: сутність та роль. *Ефективна економіка*. 2021. № 5. URL: doi: <https://doi.org/10.32702/2307-2105-2021.5.90>
22. Князева О. А., Кишинець Б. А. Методичні підходи до діагностики кризового стану підприємства. *Вісник ОНУ ім. І. І. Мечникова*. 2018. Т. 23. Вип. 4(69). С. 64–69.
23. Кодекс України з процедур банкрутства: Закон України від 18.10.2018 № 2597-VIII. URL: <http://www.golos.com.ua/article/316284>.
24. Методичні рекомендації щодо виявлення ознак неплатоспроможності підприємства та ознак дій з приховування банкрутства, фіктивного банкрутства чи доведення до банкрутства : наказ Міністерства економіки України від 19.01.2006 (у редакції від 26.10.2010 N 1361). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/rada/show/v0014665-06>.
25. Панченко, В., Панченко, О. Управління кадровим потенціалом торгового підприємства в умовах кризового стану. *Вчені записки Університету «КРОК»*. 2019. С. 145–152. URL: <https://doi.org/10.31732/2663-2209-2019-53-145-152>.
26. Садов'як М. С., Бегейло Н. В., Феник В. О., Приступа А. А., Матвієвський Н. А., Запісоцький І. В., Ільчишин М. З. Особливості економічної безпеки підприємства. *Міжнародний науковий журнал "Інтернаука". Серія: "Економічні науки"*. 2023. № 9. URL: <https://doi.org/10.25313/2520-2294-2023-9-9125>
27. Сак Т., Ющишина Л. Механізм антикризового управління в умовах забезпечення економічної безпеки підприємства. *Економічний часопис Східноєвропейського національного університету імені Л.Українки*. 2019. №2. С. 66-74.
28. Серікова А. А. Методичний інструментарій антикризового управління підприємствами машинобудівного комплексу. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Міжнародні економічні відносини*. 2018. Вип. 17, ч. 2. С. 73–77.
29. Соболева Г.Г. Формування антикризової політики управління підприємством. *Економіка та суспільство*. 2022. Випуск 41. С. 25-30.
30. Чернікова Н. М., Зеленський Д. Р. Антикризове управління

сільськогосподарськими підприємствами в умовах пандемії covid-19. *Агросвіт*. 2022. № 1. С. 72–77.

31. Чернишов В. Економічна безпека зовнішньоекономічної діяльності підприємства. *Економіка та суспільство*. 2021. №24. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2021-24-50>

32. Allen D., Fortune D., Peters, R., Wilson, F. (2013). Enterprise Information Systems for Crisis Management. URL: [https://www.theism.org/documents/Allen%20at%20al%20\(2012\)%20Enterprise%20Information%20Systems%20for%20Crisis%20Management.pdf](https://www.theism.org/documents/Allen%20at%20al%20(2012)%20Enterprise%20Information%20Systems%20for%20Crisis%20Management.pdf).

33. Anil Nair, Elzotbek Rustambekov, Michael McShane, Stav Fainshmidt. (2013). Enterprise Risk Management as a Dynamic Capability: A test of its effectiveness during a crisis. URL: <https://doi.org/10.1002/mde.2641>.

34. Batorski J. (2011). Fragmentation of crisis management in an enterprise. URL: <http://scindeks-clanci.ceon.rs/data/pdf/1452-4864/2011/1452-48641102283B.pdf>.

35. Bondarenko, S., Ivanchenkova, L., Okhrimenko, O., Zybareva, O., Karpitskaya, M., Huz, M. (2020). Risk Management of Enterprise Restructuring Strategy. URL: *International Journal of Advanced Research in Engineering and Technology*. Volume 11, Issue 5, May 2020, pp. 14-25.

URL: http://www.iaeme.com/MasterAdmin/Journal_uploads/IJARET/VOLUME_11_ISSUE_5/IJARET_11_05_003.pdf.

36. Michael Yunon Chuang, Ruth C. King. (2013). A framework of enterprise crisis management: determinants, processes, and outcomes. URL: <https://doi.org/10.1504/IJBCRM.2013.053094>.

37. Zybareva, O., Shevchenko, I., Tulchynska, S., Popov, O., Yangulov, E. (2022). Assessment of spatial challenges of the economic security system of industrial enterprises. *International Journal of Safety and Security Engineering*, Vol. 12, No. 4, pp. 421-428. <https://doi.org/10.18280/ijssse.120402>

9. Інформаційні ресурси

1. ARCher - інституційний репозитарій відкритого доступу представників Чернівецького національного університету імені Юрія Федьковича. URL: <https://archer.chnu.edu.ua/>

2. База українського законодавства в Інтернет. URL: <http://www.lawukraine.com>.

3. Державна служба статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

4. Офіційний веб-портал органів виконавчої влади України. URL: <http://www.kmu.gov.ua>.

5. Офіційний портал Верховної Ради України. URL: <http://rada.gov.ua/>.

6. Офіційний сайт Державної служби статистики України. URL: <http://www.ukrstat.gov.ua>.

7. Офіційний сайт Інституту економіки та прогнозування Національної академії наук України. URL: <http://ief.org.ua>.

8. Офіційний сайт Національної бібліотеки України імені В.І. Вернадського. URL: <http://www.nbuv.gov.ua>.